ASIANTUNTIJALAUSUNTO
Juha Juntunen
Juristi
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
4.4.2025

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

HE 14/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain ja työaikalain 2 ja 19 §:n muuttamisesta

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry jakaa monien muiden asiassa sen valmistelun eri vaiheissa lausuneiden tahojen huolen esitettyjen lakimuutosten tosiasiallisesta tarpeesta, lainvalmistelun tavasta sekä muutosten vaikutuksesta. Esitetyille lakimuutoksille ei ole tosiasiallista tarvetta, ne ovat omiaan aiheuttamaan päällekkäistä sääntelyä ja lisäävät oikeustilan epävarmuutta.

JHL ry:lle esitetyillä lakimuutoksilla on erittäin suuri merkitys, koska liittoon ja sen yhteisöjäsenliittoihin kuuluu työntekijöitä lähes kaikilta niiltä aloilta, joissa työskennellään suojattavien oikeushyvien parissa. JHL ry toteaa, että suomalaisessa työmarkkinakentässä ei suojelutyöhön liittyviä ongelmia ole käytännössä esiintynyt juurikaan. Työntekijäjärjestöt ovat jo tosiasiassa ottaneet suojeltavat oikeushyvät huomioon lakkorajoja ja suojelutyötä määritellessään sekä tehneet yhteistyötä työnantajien kanssa.

Esityksellä rajoitetaan lähtökohtaisesti perusteetta työntekijöiden mahdollisuuksia omien etujensa ja oikeuksiensa puolustamiseksi. Esityksen rajoitukset ulottuvat käytännössä tilanteisiin, joissa ei ole tosiasiassa kysymys oikeushyvien aidosta suojan tarpeesta.

Missään lainvalmistelun vaiheessa ei ole otettu huomioon virkariitalautakuntien roolia virkamiesten/viranhaltijoiden työtaistelun rajaamiseen ja suojelutyön määrittelyyn liittyen. Valtion virkaehtosopimuslain 12-18 §:ssä sekä kunnan ja hyvinvointialueen virkaehtosopimuksista annetun lain 13 - 19 §:ssä jo säädetty virkariitalautakuntien toiminnasta ja asemasta tilanteissa, joissa työmarkkinaosapuoli kokee, että työtaistelutoimenpide voi saattaa yhteiskunnan tärkeät toiminnat vakavaan häiriötilaan. Tältä osin on nykyisellään jo siis olemassa lakisääteinen järjestelmä, jonka tarkoitus on vastaava kuin nyt lainmuutoksilla esitetään. On myös otettava huomioon jo nykyinen virkamiesten/viranhaltijoiden poikkeuksellinen lakisääteinen velvollisuus suojelutyön tekemiseen.

JHL katsoo, että koska viranhaltijoita ja virkamiehiä koskien on jo olemassa laissa säädetty toimiva menettely, tulisi heidät jättää kokonaan nyt ehdotetun sääntelyn ulkopuolelle. Joka tapauksessa ehdotetuissa lakimuutoksissa tulisi vähintäänkin ottaa huomioon jo olemassa oleva menettely ja selventää virkariitalautakuntien roolia suhteessa ehdotettuun menettelyyn.

Hätätyön teettämisen valvonta kuuluu STM:n alaiselle aluehallintoviraston työsuojeluviranomaiselle. Käytännön esimerkit työsuojeluviranomaisen ratkaisukäytännöstä osoittavat, että hätätyön teettämiselle on kohtuullisen harvoin lain edellyttämiä perusteita. Jo nykyisen oikeuskäytännön mukaan hätätyötä voidaan teettää työtaistelun aikana. Työtaistelu ei kuitenkaan saa olla sellaisenaan peruste hätätyölle. Esitetty muutos lisäisi arviomme mukaan perusteettoman hätätyön teettämistä näissä tilanteissa merkittävästi, mutta toisaalta hätätyön teettämisen yleisten edellytysten pysyessä ennallaan seurauksena olisi lähinnä lisätyötä jo muutenkin kuormittuneelle viranomaiselle. Hätätyötä koskevat muutosesitykset on tuotu prosessiin vasta siinä vaiheessa, ettei niitä voitu käsitellä kolmikantaisessa valmistelussa tai edes lainsäädännön arviointineuvostossa.